GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
Romănia și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 211. *Lunĭ, Marțĭ, 6 (18) Noemvre* **1884.**

Brașovŭ, 5 (17) Noemvre

„Unŭ poporŭ, care în ḍilele de restriște „nu-șĭ perde curagiulŭ, care luptă cu capulŭ ri„dicatŭ pentru esistența sa, pentru drepturile sale, „pentru libertatea sa; unŭ poporŭ care este de„cisŭ séu se trăiéscă în libertate séu se móră cu „gloriă, unŭ asemenea poporŭ nu póte sĕ piéră, „ci consciu și hotărîtŭ fiindŭ de a'șĭ urmări ținta „fără șovăire, trebue sĕ ajungă la fericire și la „libertate.“

Aceste cuvinte, ce le-a pronunțatŭ învĕțatulŭ, generosulŭ și patrioticulŭ episcopŭ dela Djakovar, Strossmayer, cu ocasiunea festivității sânțirei palatului academiei sudslavice de arte și de sciințe, sunt o puternică dovadă, că viuă și tare este consciința națională a poporului croatŭ.

Dér acele cuvinte ne mai mărturisescŭ, că Croații sunt așa de fericițĭ de-a avé în fruntea lorŭ în aceste timpurĭ grele unŭ prelatŭ, care este la înălțimea chiămărei sale, unŭ adevĕratŭ conducătorŭ sufletescŭ alŭ poporului.

Entusiasmulŭ, ce a domnitŭ în Agramŭ, între toțĭ Croații fără deosebire de partidă, în decursulŭ festivităților a cărorŭ centru a fostŭ persóna episcopului Strossmayer, ne probézǎ, că ideile și principiele ce le profeséză acestŭ nobilŭ archiereu sunt identice cu ideile și principiele, de cari sĕ conducŭ toțĭ Croații în lupta sântă pentru libertate.

Episcopulŭ Strossmayer declară sĕrbătoresce, că dênsulŭ nu se mulțămesce numai cu mĕsurĭ de aḍĭ pănă mâne, cu-o instrucțiune națională slabă și mediocră, pentru că nu se mulțumesce cu sfărmiturĭ de drepturĭ, ci aspiră la deplina libertate națională. De aceea pe lângă îngrijirea ce-o dă necurmatŭ scólelorŭ poporale, episcopulŭ dela Djakovar îșĭ ține de datoriă de a jertfi totulŭ pentrn institutele de sciințe și de arte mai înalte naționale, fiindcă în aceste institute se cultivă sciința și *sciința este putere,* fără de care unŭ poporŭ nu póte ajunge la libertate. „Dorința mea cea mai fierbinte — ḍice Strossmayer — este ca din poporulŭ nostru sĕ iésă câtŭ mai mulțĭ învĕțațĭ.“

Prelatulŭ croatŭ în avêntulŭ sĕu naționalŭ ḍise la despărțire, mulțămindŭ cetățenilorŭ din Agramŭ pentru priimirea deosebitŭ simpatică ce i-au făcut'o, că Croația a doveditŭ prin acésta festivitate, că ea este chiămată de a jucá pentru popórele peninsulei balcanice acelŭ rolŭ, ce l'a avutŭ Toscana pentru Italia, ér Agramulŭ sĕ fie ceea ce a fostŭ odinióră Florența.

Dorința este în sine nobilă și frumósă, căcĭ ea se baséză pe aspirațiunile poporului croatŭ, care vrea sĕ fie liberŭ și fericitŭ. Nicĭ unŭ amicŭ alŭ culturei și alŭ libertății popórelorŭ nu le va puté luá în nume de rĕu Croațilorŭ că și-au alesŭ o țîntă ideală așa de mare, ca aceea de a fi Toscana peninsulei balcanice. Numai unii, cari s'au conjuratŭ în contra libertății popórelorŭ potŭ sĕ fie așa de micĭ la inimă ca se dispute Croațilorŭ și dreptulŭ de a avé asemenĭ idealurĭ.

Aceștia din urmă și-au arĕtatŭ arama chiar și față cu pacînicele manifestațiunĭ din urmă ale Croațilorŭ. Nu le vine la socotélă că Strossmayer revindecă Croațilorŭ o missiune specială civilisătóre în Orientŭ, când ei țînŭ că au monopolisatŭ pentru dênșii acésta missiune, ce a esplicat'o mai de aprópe Beniaminŭ de Kallay în discursulŭ sĕu ținutŭ în Academia de sciințe maghiară.

Scimŭ noi de unde vine rivalitatea între missiunea ce și-o atribue Croații și între pretinsa missiune a Maghiarilorŭ de a fi mijlocitorii culturei între apusŭ și rĕsăritŭ. „P. Lloyd“ apeléză la antagonismulŭ dintre catolicĭ și ortodocșĭ în peninsula balcanică, apeléză la Sêrbĭ, Bulgarĭ și Românĭ numai ca sĕ pótă disputá Croațilorŭ dreptulŭ de-a avé și ei o misiune specială croată.

Décă e vorba de diversitatea de religiune și de scriere — cu litere latine și cirile — atuncĭ ni se pare că o diversitate și mai mare pledéză în contra pretinsei misiunĭ culturale a Maghiarilorŭ, cari sunt în tóte privințele deosebițĭ de popórele Orientului și nu posedŭ simpatiele nicĭ unuia din ele. „Pester Lloyd“ o sêmte acésta, de aceea pretinde dela Croațĭ sĕ-șĭ vêndă sciința lorŭ în Orientŭ sub firma unguréscă, căcĭ, ḍice elŭ, numai identificându-șĭ misiunea lorŭ cu misiunea maghiară, vorŭ puté dobêndí egemonia culturală asupra popórelorŭ Orientului . . .

Acesta este uegreșitŭ înțelesulŭ cuvintelorŭ: „numai pe basa păcii cu țéra-mamă Croația îșĭ va puté ajunge ținta...“ De dragulŭ acestei păcĭ fóia unguréscă se preface a fi ea parte ofensată ḍicêndŭ, că Maghiarii nicĭodată n'au impusŭ cultura lorŭ Croațilorŭ, căcĭ și ei au fostŭ ca și Croații de părere că: *„cultura sĕ póte lățĭ numai „și numai cu ajutorulŭ limbei naționale și a spiritu„lui naționalŭ* și că fiecare națiune e chiămată „de a-șĭ câștigá acésta cultură prin propriele sale „stărninți și puteri...“

Ce mai farisei! Așa vorbescŭ ei unŭ anŭ după ce au încercatŭ sĕ întroducă limba maghiară în administrația financiară a Croației; cu asemenĭ frase voiescŭ sĕ înșele ei pe Croațĭ aḍĭ, când tótă lumea scie cum ei impunŭ cu forța Românilorŭ, Slavilorŭ și Germanilorŭ din Transilvania și Ungaria limba maghiară!

Spiritulŭ croatŭ nu mai dă aḍi nicĭ unŭ creḍĕmêntŭ spiritului maghiarŭ ademenitorŭ. Croații suntŭ decișĭ — ne spune episcopulŭ Strossmayer — de a trăí ca națiune liberă de sine stătătóre séu, décă nu, de a perí mai bine cu gloriă.

CRONICA POLITICĂ.

Oficiósele din Pesta, în frunte cu »Pester Lloyd« suntŭ fórte mâhnite de discursulŭ ce l'a ținutŭ episcopulŭ croatŭ Strossmayer la despărțirea sa din Agramŭ. Ele vĕdŭ în cuvintele episcopului curatŭ tendințe politice, chiar și în cuvintele că Croația va fi Toscana peninsulei balcanice, ér Agramulŭ va fi Florența. Ceea ce face, mai alesŭ pe »Pester Lloyd,« sĕ considere festivitățile din Agramŭ ca o demonstrațiune antimaghiară, este o corespondență ce a primit'o numita fóiă din Agramŭ, în care i se spune că de la festivitățĭ au fostŭ eschișĭ toțĭ aderenții partidei naționale. La banchete n'a fostŭ învitatŭ nicĭ măcar unŭ membru alŭ partidei naționale și despre calitatea toastelorŭ se vorbescŭ lucrurĭ curióse. Acésta corespondență îlŭ face pe oficiosulŭ »Pester Lloyd« sĕ scrie unŭ articulŭ de fondŭ, în care nu'șĭ póte înăbuși credința, că Croații 'șĭ primescŭ parola de la Newa.

*

Ducele de Cumberland n'a rĕmasŭ singurŭ, ca sĕ-șĭ pledeze causa sa. Scrisorile sale adresate principilorŭ germanĭ au aflatŭ rĕsunetŭ la multe guverne din statele federate ale Germaniei. Deocamdată guvernele din Saxonia și din Baden începŭ a eși pe față că susținŭ pe ducele de Cumberlandŭ. Se observă totŭ mai multŭ silința acestorŭ guverne, d'a face sĕ se resolve cestiunea Braunschweigului în sensulŭ de a se reactiva ducele de Cumberland, presupunêndu-se că acesta va încheia pace cu Prusia. Sĕ póte întêmpla ca și alte guverne sĕ-șĭ ridice vocea totŭ în favórea ducelui. Lucrulŭ e fórte naturalŭ: resolvându-se cestiunea după placulŭ Prusiei, s'ar stabilí unŭ precedentŭ, care ar puté fi fatalŭ și altorŭ dinastii.

*

Se scie că la 20 Noemvre se întrunesce în Berlinŭ conferința Congului. Mai toțĭ delegații puterilorŭ, învitate a lua parte la conferință, se află deja în capitala germană. Ceea ce amŭ spusŭ și altă dată, că Portugalia va trimite pe representantulŭ sĕu cu anumite propunerĭ, s'a realisatŭ. Miculŭ regatŭ a presentatŭ membrilorŭ deja adunațĭ în Berlinŭ unŭ memoriu asupra relațiunilorŭ sale cu Congo. In memoriu se arată pretențiunile de posesiune ale Portugaliei asupra Congului, ḍiarele germane se consoléză cu speranța, că acestŭ memoriu nu va avea caracterulŭ unui protestŭ încontra hotărîrilorŭ conferinții, ci are scopulŭ sĕ dea numai materialŭ acesteia. Póte sĕ fie și așa cum speră presa germană, dar pe câtŭ scimŭ, Portugalia e hotărîtă a'șĭ apĕra interesele sale cu tótă energia, mai cu sémă că e susținută și de Anglia.

Discursulŭ episcopului Strossmayer.

(Urmare și fine.)

»A doua serbare ce se face aḍĭ în aceste localitățĭ și în capitala Croației, este deschiderea galeriei de tablourĭ. Fiecare omŭ mai alesŭ fiecare preotŭ în fiecare ḍi sĕ-șĭ facă testamentulŭ sĕu. Eu suntŭ gata cu testamentulŭ meu. Am încheiatŭ cu lumea și — mi se pare — lumea încă a încheiatŭ cu mine. Am gustatŭ destulŭ de multŭ frumsețile galeriei de tablourĭ; multe óre fericite am petrecutŭ privindŭ lucrurile de artă; m'am aprofundatŭ în studiulŭ lorŭ și am privitŭ în spiritŭ unŭ timpŭ de multŭ dispărutŭ, ce era consacratŭ cultivărei artei. Cu tótă inima dau acéstă colecțiune a mea națiunii, din alŭ cărei sînŭ am eșitŭ. (Vii aplause.)«

Episcopulŭ descrie fórte interesantŭ scólele representante în colecțiune și accentuéză esemplare cu deosebire importante, ascultândŭ publiculŭ cu o atențiune fórte încordată și întrerupându'lŭ adeseorĭ cu salve de aplause, mai cu sémă când episcopulŭ arătă mai multe cărțĭ de valóre, precum și o carte de rugăciunĭ din suta XV-ea, care costă 10,000 fl. ér acum — după spusa episcopulni — prețuesce 100,000 fl. și o dărui academiei.

»Suntŭ ómenĭ, carĭ ḍicŭ: Hei, acestŭ episcopŭ a vêrĕtŭ atâția banĭ în academiă, în universitate, în galeria de tablourĭ; ce folosesce acésta poporului, care sufere lipsă și miseriă, fóme și sete! Cu banii aceștia ar fi pututŭ sprijiní poporulŭ în privința materială în modŭ însemnatŭ! Poporulŭ se ruinéză și acestŭ episcopŭ sprijinesce numai institute scientifice! Omulŭ nu constă numai din sufletŭ nemuritorŭ, ci și dintr'unŭ corpŭ, care are multe trebuințe!... Acestora, carĭ vorbescŭ astfelŭ, i-așŭ sfătuí sĕ cerceteze, care suntŭ causele, că poporulŭ nostru sufere nevoi materiale. Grija de binele materialŭ alŭ poporului este nobilă, dar e mai nobilă grija de binele spiritualŭ! De capacitățile spirituale atêrnă progresulŭ materialŭ. (Zivio.)«

»Celŭ mai eruditŭ scriitorŭ de economiă națională din timpulŭ de aḍĭ, amiculŭ meu Lavalette, ale cărui opurĭ arŭ fi demne sĕ se traducă în limba croată, a pusŭ în fruntea opului sĕu propozițiunea: Unŭ poporŭ care ș'a perdutŭ credința'n Dumneḍeu și în puterea sa, n'are nicĭ unŭ viitorŭ! Da, domnii mei, lipsa de idealismŭ a creatŭ stările economice-sociale de aḍĭ. (Zivio.) Poporulŭ lucréză 6 ḍile, pentru ca în a 7-ea ḍi sĕ prăpădéscă câștigulŭ, în locŭ ca în acésta ḍi, după porunca lui Dumneḍeu, sĕ se dedice odihnei, cultivărei inimei și a spiritului. Creatorulŭ a săditŭ în fiecare individŭ și în națiunĭ simțulŭ de conservare. Fiecare poporŭ, care în ḍile de încercare nu'șĭ perde curagiulŭ, care

luptă cu capulŭ ridicatŭ în susŭ pentru esistența sa, pentru drepturile sale, pentru libertatea sa; unŭ poporŭ, care e hotărâtŭ sĕ trăéscă liberŭ sĕu sĕ péră gloriosŭ; unŭ astfelŭ de poporŭ nu póte dispăré; lui trebue sĕ'i rĕsară aurora libertății! (Zivio sgomotóse. Aplause nesfĕrșite.) Unŭ poporŭ, care e consciu de acésta și hotărâtŭ a urmări neîntreruptŭ ținta sa, trebue sĕ-șĭ aplaneze calea cătră fericire, cătră libertate! (Zivio.)

»Mai departe s'a ivitŭ întrebarea pentru ce nu-mĭ întorcŭ grija mea pentru școlele poporale. Recunoscŭ însemnătatea scólelorŭ poporale, ele formézá poporulŭ. Și tocmai cei mai însemnațĭ bărbațĭ ai poporului nostru au eșitŭ din elŭ; din coliba săráciei s'au ridicatŭ. Suntŭ mândru, că și eu m'amŭ ridicatŭ totŭ dintro astfelŭ de sferă. (Zivio.) In cerculŭ meu sprijinescŭ și scólele poporale după putință. De sacrificiulŭ, ce mĕ țínŭ obligatŭ a-lŭ face, ca fiu credinciosŭ alŭ patriei mele, pe altarulŭ acelora, nu-mĭ va păré nicĭ odată rĕu. Numai acei 40,000 fl., cu carĭ am contribuitŭ la intemeiarea seminarului din Djacovar, mi s'au rĕsplătitŭ cu durerósă nemulțămire de ómenĭ, cari îndrăsnescŭ a jucá și adĭ unŭ rolŭ în viața publică.*) Mĕ țiu totŭ așa obligatŭ a promova progresulŭ scólelorŭ poporale, precum mĕ țiu obligatŭ a promova sciința, căcĭ sciința e puterea, prin care ajunge cineva la libertate. Dar trebue sĕ se scie prețui adevĕrata libertate. Ceea ce pentru unulŭ e libertate, pentru altulŭ e sclăviă. Cea mai intimă dorință a mea ar fi, ca din poporŭ sĕ iasă câtŭ mai mulțĭ învĕțațĭ și sĕ fie totŭ așa de stimațĭ, ca și soldatulŭ, ca și preotulŭ. Dorința mea ar fi, că tinerimea nóstră sĕ considere ca cea mai înaltă nisuință a sa, de a dobêndi unŭ locŭ în academia de sciințe.«

Episcopulŭ 'șĭ încheiă discursulŭ, ḑicêndŭ că autonomia academicei și facultățilorŭ trebue asigurată. Sciința trebue sĕ fie liberă. Apoi îmână academiei în amintirea acestei ḑile douĕ medalii comemorative, una de argintŭ și alta de aurŭ, dăruite de Papa Leo XII, care e unŭ amicŭ alŭ Slavilorŭ de sudŭ. (Zivio nesfârșite.)

AUSTRIA ȘI ORIENTULU.*)

Sub acestŭ titlu „Românulŭ« publică următorulŭ articulŭ, privitorŭ la viitórele stărĭ de lucrurĭ din Europa:

Austro-Ungaria îșĭ face fără sgomotŭ pacinica ei concistă a peninsulei balcanice, și, susținută prin mâna virtósă a principelui de Bismarck, ea sĕ lasă sĕ alunece dulcișorŭ spre Salonicŭ și Marea Egeă. Aceste suntŭ fapte sigure, positive, ce este totŭ atâtŭ de prisosŭ d'a le nega precâtŭ și d'a le ascunde. Este multŭ mai bine din contră, d'a privi lucrurile în față, d'a le desvăli cu curățeniă; căcĭ, décă evenimentele vorŭ urma cursulŭ lorŭ naturalŭ, monarchia dualistă va deveni, până a nu se sfĕrși acestŭ seculŭ, imperiulŭ Orientului, și acestŭ faptŭ merită sĕ se ocupe lumea de dênsulŭ.

Avêndŭ întrarea pe douĕ mărĭ: Adriatica și Archipelagulŭ, imperiulŭ Orientului face greutate imperiului Occidentului, guvernatŭ de Hohenzollernĭ, precum confederațiunea Statelorŭ Germaniei sudului gravitéză în jurulŭ imperiului Occidentului. O! Acésta nu este unŭ planŭ închipuitŭ, întemeiatŭ pre presupunerĭ și zămislitŭ de creerĭ bolnavĭ. Este destulŭ sĕ vézĕ cineva faptele pentru a se convinge c'acestŭ planŭ este în deplină cale de esecutare.

Toțĭ au audițŭ vorbindu-se de podulŭ mărețŭ făcutŭ pre Sava între Semlinŭ și Belgradŭ. La ce ar servi elŭ, de nu ca trăsura de unire între Austro-Ungaria și Orientŭ? S'a inauguratŭ de curêndŭ linia căii ferate de la Belgradŭ la Nișŭ. Din ce elemente s'a compusŭ maioritatea asistențilorŭ? Din învitațĭ venițĭ, în mare numĕrŭ, din Viena și din Pesta. In serbările din acele ḑile, stradele și casele din Belgradŭ fură împodobite cu drapelurĭ Austro-Ungare și Serbe în mănunchĭ, semne d'o strênsă unire între ambele țĕrĭ.

Aceste mănunchiurĭ au semnificarea lorŭ pentru cei carĭ bagă de sémă, și învederatŭ este că nu s'a făptuitŭ o liniă de 244 de chilometrii cu singurulŭ scopŭ d'a înlesni transitulŭ a câtor-va mii de boi și ș'a câtor-va sute de kintale de grâu. Deschiderea liniei dela Belgradŭ a Nișŭ are cu totulŭ o altă însemnătate. Ea afirmă luarea în .posesiune a Serbiei de cătră Austro-Ungaria, și se va da învoire cestei din urmă puterĭ d'a deplini în îndeletele lucrarea de asimilare, cu sciința urmărită de la tractatulŭ din Berlinŭ. Da negreșitŭ, se va face unŭ schimbŭ mai activŭ alŭ produselorŭ pămêntului și ale industriei, dér fie-care scie că transacțiunile comerciale suntŭ celŭ mai bunŭ mijlocŭ — totdéuna întrebuințatŭ în lipsa gialelorŭ de tunŭ — pentru a face sĕ pĕtrunză la cei slabĭ ideile și înrîurirea politică a unui vecinŭ tare și ambițiosŭ. Aceste vorŭ fi, de sigurŭ, pentru poporațiunile serbe, efectele imediate ale deschiderii liniei de la Belgradŭ la Nișŭ. Nu voimŭ altă dovédă de câtŭ mărturirea ce a scăpatŭ, între pahare, unuia din asistențĭ la banchetulŭ inaugurării. »Calea ferată de la Belgradŭ la Nișŭ, strigă dênsulŭ, nu va avea dreptŭ singurŭ resultatŭ d'a desvolta relațiunile comerciale între Serbia și Austro-Ungaria. Ea va întări încă și amicia ambelorŭ țĕrĭ și va deveni temelia ne-mișcătóre a mutualii lorŭ prosperitățĭ.« Este fără îndoială o mare reservă în aceste cuvinte: dar pentru celŭ care scie citi și înțelege, declararea este pe câtŭ se póte mai limpede. Cu acéstă ocasiune, ḑiarulŭ din Parisŭ »Le Soleil« emite următórele cugetărĭ:

»Propășirea materială, écă ce făgăduesce Austria mândrelorŭ poporațiunĭ ale Serbiei, coboritorilorŭ, cutezătorilorŭ tovarășĭ ai lui Stefanŭ Dușanŭ. Nu li se mai vorbesce de libertate, de gloriă, de mărire națională. Nu-i mai numesce Piemontezii Balcanilorŭ. Conceperea marei Serbii, a marelui imperiu alŭ Slavilorŭ Sudului, nu mai este decâtŭ unŭ visŭ stersŭ, o vedeniă ce a peritŭ. Adio visurĭ ambițióse! Singura ambițiune a Sêrbilorŭ, devenițĭ umilii vasalĭ ai Habsburgilorŭ, trebue sĕ fiĕ d'așĭ vinde boii și grânele prin târgurile Vienei și ale Peștei. Pentru acésta, sunt ajutațĭ a'șĭ face o cale ferată. Ce le trebue mai multŭ? Se póte considera d'acum înainte Serbia este, ca și Bosnia, o anexă a monarchiei Austro-Ungare.«

Aceste tóte însĕ nu sunt încă decâtŭ prima stațiune; scopulŭ este anecsarea Salonicului, punctŭ minunatŭ, așeḑatŭ pentru a deveni marele întrepositŭ alŭ comerciului Europei centrale cu Orientulŭ. Decĭ, Austria speră s'ajungă aci în doi anĭ, în virtutea tractatului dela 1883, încheiatŭ între dînsa Serbia și Turcia, și care prescrie ca la 15 Octomvre 1866 sĕ fiă sfîrșită juncțiunea linii intre linia Belgradŭ-Nișŭ și Salonicŭ, ce se face acum. Sunt numai 70 de chilometre de făcutŭ pe teritoriulŭ otomanŭ; doi anĭ suntŭ de ajunsŭ pentru acésta lucrare, și când trunchiulŭ care are sĕ unéscă Nișŭ și Vranja cu Saloniculŭ se va pune în esploatare, Austriacii vorŭ avé tótă înlesnirea d'a strĕpunge Macedonia precum au strĕpunsŭ Serbia. Austro-Ungaria va fi atuncĭ fórte apropiată de împlinirea visurilorŭ sale. Ambele ei capitale, Viena și Budapesta, vorŭ fi sîmburile comerciului centralŭ austro-germanŭ care, avêndŭ aste douĕ puncte estreme ale sale la Hamburg și la Salonicŭ, va uni comerciulŭ Mărilorŭ Nordului cu acela alŭ Mediteranei orientale. Atuncĭ Habsburgii vorŭ îndeplini opera politică, constituindŭ spre a lorŭ egemoniă confederațiunea balcanică, atrăgêndŭ în sfera de acțiune a monarchiei austro-ungare Bulgaria, Rumelia-Orientală, Muntenegru, fără a uită pre România, țéră de sânge latinŭ, pre care Austria a lucrat'o deja în vedere d'a-șĭ stabilĭ predomnirea.*) Nu s'a vorbitŭ deja de proiectulŭ ce ar avea împeratorele Franțŭ-Iosefŭ d'a visită Bosnia în primăvéra viitóre, s'a primĭ la Seraievo pre regii României și Serbiei și pre principii Bulgariei și Muntenegrului? Ne îndoimŭ fórte c'atuncĭ pacea Europii va părea totŭ atâtŭ de asicurată pre câtŭ se pare acum a fi; căcĭ, precum ḑice d. Kerohan, »când unŭ suveranŭ puternicŭ, care are țintirĭ ambițióse, alianțe tarĭ și o mare armată, își face unŭ parterŭ de regĭ, popórele n'au de ce sĕ fiă liniscite, Florile carĭ crescŭ în acele parterurĭ au colórea sângelui și mirosulŭ prafului de pușcă.«

Cu tótă întâlnirea de la Skiernievicĭ suntemŭ în ajunulŭ unei lichidărĭ; este greu ca o operațiune atâtŭ de complicată, atingêndŭ atâtea interese contrarii, sĕ se pótă face cu bună învoire. Șapoi, toțĭ sciu că în politică lichidările se trăteză prin ceea ce cardinalulŭ Richelieu numea ultima ratio regum.

*) De d. Gaston de Fresnes: »Diminețele Spaniole« Nr. 8 și 9, 23 Oct. 1 Nov. 1884.

**) Alusiune la D-r. Bajamonti din Spalato, care a întemeiatŭ o întreprindere pe acțiunĭ. Episcopulŭ Strosmayer a cumpĕratŭ acțiĭ pentru 40000 fl. și le-a dăruitŭ seminarului. Intreprinderea a datŭ falimentŭ și acțiunile și-au perdutŭ valórea lorŭ.

*) La 1856, când fu silită sĕ-șĭ retragă oștirile din principate, organele ei acreditate ḑiseră: — »Ce nu puturămŭ câștigă pre calea diplomatică, vomŭ luá pre calea economică.«

SCIRILE ḐILEI.

Soldații, carĭ au fostŭ asentațĭ în 1872 în armata comună sĕu la honveḑĭ, la 31 Decemvre vorŭ fi sterșĭ din cadrele armatei și 'șĭ potŭ primi în cele dinteiu ḑile ale lunei Ianuarie documentele de eliberare dela birourile de evidență militare, înapoindŭ pașaportele militare.

—0—

Fóia maghiară »Ellenzék« publică o corespondență din Pesta privitóre la demonstrațiunile studenților universitarĭ de acolo, în care se ḑice: Luândŭ lucrulŭ seriosŭ, acea demonstrațiune a fostŭ fórte comică deórece nimenĭ n'a arangiatŭ vr'o sĕrbătorire a lui Horea. Prin urmare stimațĭ domnĭ studențĭ universitarĭ s'au luptatŭ cu inimiculŭ care nu era nicăirĭ. Pe cândŭ studenții românĭ își petreceŭ bine în hotelŭ închinându'șĭ în sănătate, studenții maghiarĭ sberau și strigau afară pe la ferestre Ear când în colțulŭ unei strade studenții maghiarĭ urlau o strofă dintr'unŭ cântecŭ revoluționarŭ Koșutianŭ și strigau zăpăcițĭ când „abzug Horea« când „trăiască Kosuth, Horea, Hoitsy și Cloșca,« cânele unei dame acompaniă pe studențĭ urlândŭ de pe balconŭ. Culmea comicăriei însă a fostŭ atuncĭ, când frumósei dómne, care a aruncatŭ cânele în odaiă, demonstranții i-au mulțămitŭ strigându'i »sĕ trăiască.«

—0—

In 13 Noemvre episcopulŭ Strossmayer și-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela consiliulŭ comunalŭ alŭ Agramului și dela aranjatorii festivităților. La despărțire 'șĭ esprimă mulțămirea sa pentru simpatica primire ce i s'a făcutŭ și declară că cu aceste festivitățĭ Croația a doveditŭ din nou, că e chemată sĕ jóce între popórele din peninsula balcanică rolulŭ, ce l'a avutŭ Toscana pentru Italia, ér Agramulŭ va avé rolulŭ Florenței. Festivitățile au aflatŭ rĕsunetŭ în

---

FOILETONU. 12.

Revoluțiunea din 1784.

(Revoluțiunea lui Horia în Transilvania și Ungaria 1784—1785 scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de N. Densușianu. Bucuresci 1884. Tipografia »Românul,« Carolŭ Göbl).

(Urmare.)

Armistițiulŭ dela Tibru espirândŭ la 19 Nov. comandantulŭ generalŭ br. Preisz se decise se trimită de nou pe v.-colonelulŭ Schultz la Moțĭ, cu toate că guvernatorulŭ Brukenthal ḑicea, că nu se cuvine și e periculosŭ ca sĕ se tracteze cu nisce rebelĭ și că acordarea cererei țĕranilorŭ românĭ de a fi eliberațĭ de iobăgiă și militarisațĭ nicĭ nu stă în puterea guvernului, ér afacerea țĕranilorŭ închișĭ la Galda se póte resolvă numai pe cale judecătorescă. In 19 Nov. v. col. Schultz ajunse la Abrudŭ. Elŭ avea ordinŭ de astădată ca se înduplece pe căpitanĭ sĕ iésă afară din munțĭ, eventualŭ sĕ céră dela țĕranĭ estradarea căpitanilorŭ și depunerea armelorŭ: Elŭ raportă despre resultatulŭ misiunei sale baronului Preisz cu dată 24 Nov. 1784.

In acestŭ raportŭ v. col. Schultz spune cum a mersŭ dela Abrudŭ la Câmpenĭ și de aicĭ la Bistra informându-se décă căpitanii românĭ l'au așteptatŭ în ḑiua de 19 Nov. Elŭ află că a fostŭ așteptatŭ, însciință pe Horia în 20 Nov. sĕ vină cu țĕranii la elŭ în 21 Nov., ca sĕ le dea rĕspunsulŭ. Peste nópte colonelulŭ durmi la Câmpenĭ; »tótă nóptea, ḑice elŭ, am audițŭ suflândŭ cu cornurile de vĕnatŭ prin munții împrăsciațĭ, probabilŭ ca sĕ dá signalulŭ de adunare.« In ḑiua de 21 Nov. venĭ Horia prin munțĭ cu o cétă de vr'o 600 de ómenĭ, cu bâte în mânĭ. Pe șesulŭ celŭ micŭ dela Câmpenĭ, unde îlŭ aștepta col. Schultz, pășiră înainte Horia și Cloșca cu vre-o 12 bătrânĭ, își descoperiră cu toții capetele și stătură liniștițĭ. Schultz le spuse că bĕtrânii și jurații împreună cu căpitanii lorŭ sĕ vină la 24 Nov. érăși la comuna Tibru ca sĕ audă porunca mai departe a generalului nemțŭ, care va veni acolo. Țĕranii se escusară că nu potŭ face acéstă drumŭ singurĭ și décă vorŭ merge în cete nu potŭ stă bunĭ pentru escesele, ce se vorŭ comite. „Eu le rĕspunseiu, scrie Schultz, că consciința lorŭ nu póte sĕ fie curată, de óre ce nu se încredŭ se vină singurĭ și așa se'mĭ spună sincerŭ, décă sciu că au pĕcătuitŭ și prin faptele lorŭ au mâniatŭ pe împĕratulŭ.« Atuncĭ căḑură toțĭ în genunchĭ strigândŭ tare: recunóscemŭ că amŭ pĕcătuitŭ și ne rugămŭ de împĕratulŭ sĕ ne ierte.... amŭ fostŭ silițĭ sĕ facemŭ pasulŭ acesta, ca starea nóstră tristă sĕ ajungă la urechile împĕratului. La întrebarea că cine i-a sedusŭ la acéstŭ pasŭ ilegalŭ, țĕranii rĕspunseră, că țéra întrégă a făcut'o, că au resoluțiuni împĕrătescĭ, cu carĭ de geaba au alergatŭ pela cele dregatorii.... Horia și Cloșca scóseră din traistele lorŭ nisce pachete de hârtii și arătară mai multe resoluții de ale cancelariei aulice scrise în limba latină. Schultz ordonă locot. Probst, pe care încă îlŭ luase cu elŭ, sĕ esplice țĕranilorŭ cuprinsulŭ acelorŭ resoluții și-i învită din nou sĕ vină câți-va din fie-care comună la 24 Nov. la Secĕșŭ sĕ asculte porunca mai departe a împĕratului. Totodată le spuse, că numai așa vorŭ dobêndi iertarea împĕratului décă vorŭ preda armele în mânile armatei și décă îi vorŭ estrada numai decâtŭ aicĭ pe capitanii lorŭ, carĭ i-au amăgitŭ și înșĕlatŭ. Țĕranii rĕspunseră că afară de cate o pușcă de vênatŭ ei n'au arme, că elŭ Schultz, vede fórte bine, că n'au în mână decâtŭ bêtele lorŭ, apoi că ei n'au pe cine estradă, căcĭ n'au căpitanĭ, de-óre ce tóte le-a făcutŭ țéra și foculŭ a venitŭ peste ei din Crișŭ.... »Vĕḑêndŭ, continuă Schultz, că dênșii se escusă mereu, am începutŭ sĕ-le vorbescŭ și mai răpede: că deórece cărțile vóstre sunt în mânile acestorŭ doi ómenĭ, carĭ se află înaintea mea și fiindcă aceștia înaintea vóstră trebue sĕ fie ómenĭ de omeniă, eu iau cu mine pe ómenii aceștia (arătândŭ pe Horia și Cloșca) și-i ducŭ la marele generalŭ, ca acolo în numele vostru sĕ apere cererile vóstre. Atuncĭ întréga multime strigă cu sgomotŭ, că pe acești doi ómenĭ noi nu-i dămŭ și-o parte din ei se mișcă înainte ca sĕ mĕ iea în mijlocŭ... Pe când țíné sgomotulŭ acesta, Horia bĕtrânulŭ se retrase în mijloculŭ mulțimii, își lĕpădă cojoculŭ celŭ lungŭ și nu l'am mai putută deosebi de ceilalțĭ, ear Cloșca rĕmase lângă mine nemișcatŭ....« Convorbirea sĕ fini prin aceea că li sĕ publică de nou țĕranilorŭ patenta împĕrătéscă și li se ḑise: mergețĭ acasă, sfătuițĭ-vĕ și vĕ supunețĭ înaltelorŭ poruncĭ.

Acesta era așadér, ḑice autorulŭ, resultatulŭ fatalului armistițiu dela Tibru, timpŭ pierdutŭ pentru revoluțiunea din 1784. Țĕranii încheiară armistițiulŭ atuncĭ când se aflau la porțile Aiudului și ale Turdei și trupele lorŭ cresceŭ și se înmulțeŭ pe fie-care ḑi, când spaima cuprinsese nobilimea și iobagii așteptau cu dorŭ cetele resculațilorŭ, când armata era puțină în Transilvania și nu puté începe nicĭ o acțiune.... Décă nu se facea învoiala dela Tibru în cele 8 ḑile ce aprópe toțĭ iobagii ro-

tótă țéra. Acéstă împrejurare va produce în tótă lumea convingerea, că Agramulŭ e chematŭ a fi centrulŭ sciinței și civilisațiunei în peninsula balcanică-

Croații potŭ fi mândri cu unŭ asemenea capŭ bisericescŭ, care se sacrifică pentru binele națiunei sale.

—0—

O nouĕ supĕrare i-a causatŭ lui »Pester Lloyd« foia lui Bismark „Nordd. Allg. Ztg.," care, vorbindŭ despre cestiunea valutei austriace, a amintitŭ de »globulŭ« ungurescŭ. Supĕrarea fóiei din Pesta însă e numai o prefăcĕtoriă. Tótă lumea scie, că Ungurii nu viséză altceva decâtŭ o turmă ș'unŭ păstorŭ, cu alte cuvinte unŭ »globŭ ungurescŭ.«

—0—

»Hermanst. Ztg.« dice, că foia clușiană »Ellenzek,« care n'are deprindere sĕ 'șĭ ție înaintea nasului nicĭ o foiă, tună și fulgeră în contra României, încâtŭ cetitorului îi pere și audulŭ și vederea. Apoi citéză o parte din acelŭ articulŭ privitorŭ la neadevĕrurile lui »Times" și încheiă: »In acelașĭ tonŭ obrasnicŭ mai urméză încă douĕ colóne.«

Iată articululŭ fóiei unguresci caracterisatŭ în câteva cuvinte.

—0—

In dilele acestea, Slovacii, Cehii, Polonii, Croații și Rutenii au serbatŭ jubileulŭ de 50 de anĭ dela aparițiunea cântecului »Hej, Slovane! (Susŭ, Slavilorŭ). Autorulŭ Jan Kolar a primitŭ unŭ darŭ de 300 de galbenĭ și numeróse felicitărĭ.

—0—

Pentru semestrulŭ de érnă alŭ anului scolasticŭ 1884—5 s'au înscrisŭ le universitatea din Cernăuțĭ 255 de ascultătorĭ. Intre aceștia suntŭ: 10 din România, 3 Rușĭ și 1 Lipovénŭ. Numĕrulŭ ascultătorilorŭ dela facultatea filosofică s'a măritŭ numai cu 6 noi studențĭ, causa e că locurĭ de profesorĭ se găsescŭ fórte rarŭ. Mai multŭ a crescutŭ numĕrulŭ ascultătorilorŭ dela facultatea teologică gr. or. și juridică. Profesorulŭ, care a cerutŭ strămutarea universității la Brünn, a fostŭ fără veste pensionatŭ. Causa e ușorŭ de înțelesŭ.

—0—

»Carpații« scrie: Aflămŭ cu deosebită satisfacțiune și recunoscință pentru guvernulŭ Italiei, care nu uită nicĭ odată legătura nóstră de sânge, aflămŭ dicemŭ că ministrulŭ agriculturii și comerciului italianŭ a numitŭ membru efectivŭ în congresulŭ filoxericŭ internaționalŭ pre tĕnĕrulŭ Coslinschi, fiiulŭ simpaticului colonelŭ Coslinschi. Numirea sa de către guvernulŭ italianŭ chiar este o deosebită onóre pentru noi și pentru care trebue sĕ-i mulțumimŭ cu recunoscință. Onórea ce se face unui Românŭ în străinătate se revarsă asupra țĕrii întregĭ. Suntemŭ mândrii de acestŭ semnŭ de simpatiă și de onorurĭ din partea fraților noștri italienĭ și le mulțămimŭ.«

—0—

„Agenția Havas" desminte scirea, că ministrulŭ de rĕsboiu românŭ ar fi rechematŭ în țéră din causa colerei pe oficerii românĭ din Parisŭ și Bruxela.

—0—

Orașulŭ Budapesta are de gândŭ sĕ contrateze unŭ împrumutŭ de 22 milióne fl. și anume: pentru înstalarea unei mașine idraulice 8 milióne, pentru canalisare 2 milióne, pentru esecutarea unui sistemŭ descentralisatŭ de hale în piață și pentru mărirea abatoriului (loculŭ tăerii vitelorŭ) 3 milióne, pentru zidirea de scóle, pentru regularea părîului Racoșŭ și a părîurilorŭ de multe ale Budei 80000 pentru mai multe construcțiunĭ deja votate 2,700,000, pentru unŭ nou localŭ alŭ primăriei 2.500,000 pentru deschiderea unorŭ nouĕ strade 1,700,000, pentru o baiă pe insula palatinală 300,000, pentru spitalulŭ epidemicŭ 230,000 fl.

—0—

Din Teșenŭ se scrie, că la 11 Noemvre n. comandantulŭ regim. de inf. N-r. 100, colonelulŭ Adolfŭ Sedlmayer, a fostŭ victima unui atentatŭ. Sergentulŭ majorŭ Lopatynski fusese pedepsitŭ de colonelulŭ cu unŭ arestŭ de douĕ dile, din care causă elŭ împușcă c'unŭ revolverŭ asupra colonelului, și apoi se'mpușcă și pe sine, rănindu-se de mórte. Colonelulŭ a fostŭ ușorŭ rănitŭ la mâna stângă. Casulŭ se anchetéză.

—0—

Pe moșia baronului Leopold Ludwigstorff, lângă Manhartsberg, s'au împușcatŭ în 10 și 11 Noemvre n. 1684 de sĕlbătăcii, între cari 1578 de epurĭ. Intre vênătorĭ s'a distinsŭ comitesa Alice Hardegg, care singură a împușcatŭ 90 de epurĭ

—0—

»Dziennik Polski« comunică scirea, că în aceste dile episcopulŭ gr. cat. Silvestru Sembratovicĭ se va numì mitropolitŭ în Lembergŭ.

—0—

In laboratoriulŭ vestitului profesorŭ din Parisŭ Vulpian, Dr. B. a înghițitŭ patru centimetri cubicĭ din dejecțiunile unei femei, care a muritŭ avêndŭ tóte simptomele de coleră. Dr. B. a voitŭ sĕ dovedéscă Drului Koch, că microbii și baccilele n'au nicĭ o influință asupra organismului și că dejecțiunile colerei nu sunt nicĭ contagióse nicĭ infectătóre. Dr. B. se află în deplină sănătate.

—0—

»Nordd. Allg. Ztg.« a primitŭ din Cairo o comunicare directă, în care i se spune că nu mai este nicĭ o îndoială, cumcă partea cea mai mare din garnisóna Chartumului a fostŭ măcelărită.

—0—

»Agenția Reuter« împărtășesce scirea, că Chinesii au atacatŭ trupele francese la Kelungŭ, dér au fostŭ respinșĭ cu mari perderi. Canoniera chineză „Feihor« a fost prinsă de Francesĭ.

—0—

Astă séră se va juca la teatrulŭ germanŭ piesa *Rosenkranz* și *Güldenstern*, comediă în 4 acte de M. Klopp.

Fortificarea Bucurescilorŭ.

Cetimŭ în „Națiunea":

»In momentulŭ în care o parte din presă ne anunță, că soldații de geniu au datŭ primele loviturĭ de sapă la Otopenĭ și Tunarĭ, puncte strategice pe care se vorŭ aședa cele douĕ dintâiu forturĭ menite a apĕra viitórea liniă de întărire a Bucurescilorŭ, credemŭ că e timpŭ a ne ocupa și noi de acéstă cestiune, a cărei importanță se impune orĭ-cui, cu tótă băgarea de sémă ce ea merită.

După o convorbire recentă ce am avutŭ cu persóne competente, planu strategicŭ definitivŭ primitŭ și adoptatŭ de ministru de resbelŭ constă în împrejmuirea orașului Bucurescĭ cu unŭ șirŭ de forturĭ fórte apropiate unele de altele și de o potrivă depărtate pe o rază de 12 kiiometre dela centru circumferenței. Acestŭ centru a fostŭ luatŭ în capitală pe piața sfântului Gheorghe.

In dosu acestorŭ forturĭ la o distanță de 10 kilometri în spre orașŭ, a doua linie de apĕrare se va compune de întăririle continue a fortificațiunilorŭ capitalei flancate de forturĭ micĭ cu casemate. Lucrările vorŭ începe imediatŭ și trebuescŭ a fi terminate într'unŭ spațiu de cincĭ anĭ. Nu se va întrebuința decâtŭ cărămidĭ. Cheltuelile se vorŭ urca la o sută douĕ-decĭ de milióne atâtŭ pentru costu cărămidilorŭ fabricate în regie câtŭ și pentru lucrările de terasamentŭ și cumpĕrarea artileriei de asediu care va apĕra forturile.

Ne am permisŭ a observa persónei care ne-a datŭ aceste lămurirĭ, că pentru ce ministeru de resbelŭ nu a preferatŭ idea de a întări mai întâiu hotarele nóstre, cum de esemplu Carpații! Ea ne a mărturisitŭ curatŭ »că ar fi atâtŭ de lesne cât și puțin costisitorŭ de a esecuta vr'o câte »va lucrărĭ de artă prin care s'ar împiedecá cu desĕvêrșire „trecerea Carpaților. Insă din partea cea-laltă, la Nord »Est și la Est, hotarele nóstre suntŭ deschise și pentru „a le apărá s'ar cere cheltuelĭ fórte marĭ. A fortificá „numai Carpațĭ fără a se garantá despre Nord-Est și „Est este cu neputință pentru România, căcĭ una e con»secința fatală a celei-lalte pentru a nu stărní niște sus»ceptibilitățĭ fórte naturale din partea puterii în spre care »s'ar face asemenea lucrărĭ, fără a puté rĕspunde că ele „facŭ parte dintr'unŭ sistemŭ generalŭ de apărare, care »cuprinde tótă linia hotarelorŭ; la resăritŭ ca la apusŭ, »la Nordŭ ca la Sudŭ. Pentru tóte motivele acestea nu „ne este cu putință a face lucrărĭ de artă pe hotarele „nóstre și trebue sĕ ne mulțămimŭ cu întărirea capitalei »nóstre atâtŭ de bine situată ca puntŭ strategicŭ.

»In viitorŭ, la casŭ de unŭ conflictŭ în Orientŭ, »România va deveni aliata acelui din puternicii sei ve»cinĭ, care îi va presentá avantagele cele mai însemnate »și mai probabile. Inamicu pĕtrundêndŭ în țară cu forțe »superióre celora de care vomŭ puté dispune, armata »română va combate retrăgêndu-se treptatŭ până sub zi»durile Bucureștilorŭ, unde tóte corpurile nóstre de ar»mată se vorŭ găsi în scurtŭ timpŭ concentrate. Ina„micu, orĭ care ar fi elŭ, ar trebuí sĕ facă unŭ asediu »regulatŭ și sĕ distragă celŭ puținŭ 150,000 ómenĭ, pen»tru a blocá Bucureștĭ. Dar mai multŭ! In asemenea „condițiunĭ, cine ar mai cutezá sĕ trécă Dunărea? Étă »pentru ce fortificarea Bucureștilorŭ este necesară; eată »pentru ce națiunea trebue sĕ priméscă fără cârtire a»cestŭ nou sacrificiu de o sută-douĕ-decĭ de milióne de »francĭ.«

ULTIME SCIRĬ.

Berlinŭ, 16 Noemvre. — Erĭ după amédĭ la 2 óre, cancelarulŭ Bismarck a deschisŭ în palatulŭ sĕu conferința Congului. Suntŭ representate: Germania, Austro-Ungaria, Belgia, Danemarca, Spania, Uniunea nordamericană, Anglia, Olanda, Francia, Italia, Portugalia, Turcia și Rusia.

Londra, 16 Noemvre. — In cercurile parlamentare se crede, că guvernulŭ va propune parlamentului sĕ priméscă considerabila mărire a flotei și construirea mai multorŭ crucerĭ bine armațĭ, precum și a unui mare numĕrŭ de torpilare.

Parisŭ, 16 Noemvre. — Alaltaerĭ au muritŭ dc coleră 56 persóne. Până erĭ diminéță au muritŭ de coleră 29 persóne.

DIVERSE.

O mirésă prevĕdĕtóre. — La unŭ concertŭ grandiosŭ, fiulŭ unui advocatŭ a făcutŭ cŭnoscință cu o actriță dintr'o familiă nobilă. In scurtŭ timpŭ cunoscința a luatŭ unŭ caracterŭ fórte intimŭ, și tĕnărulŭ fără învoiala părinților s'a și logoditŭ. Logodnicii duceu viață albă, până cândŭ într'o di mirésa a cerutŭ de la viitorulŭ ei bărbatŭ care era rom cath, ca înainte de cununia, elŭ sĕ trécă la confesiunea protestantă. Mirele nu i-a pututŭ înțelege acestŭ capriciu, până ce într'o sĕră, mirésa i-a descoperitŭ motivele ei dicêndŭ, că la romano-catolicĭ legtăura căsătoriei nu sĕ póte nimici, ér în viața conjugală se ivescŭ momente carĭ reclamă despărțirea și în acestŭ casŭ e mai bine décă căsătoriții suntŭ protestanțĭ. Mirele indignatŭ de aceste cuvinte, în diua următóre i-a și trimisŭ actriței o scrisóre în care îi declară, că mai bine nimicesce legăturile d'intre ei înainte, decâtŭ după cununiă. Dorința actriței s'a împlinitŭ, — dar pré curêndŭ.

Indrepetar. — In Nr. 210 la articlulŭ de fondŭ colóna I-a rêndulŭ 16 este a se ceti în locŭ de întreprindĕtorŭ, surprindĕtorŭ. — La corespondența din Sîgŭ, sĕ se citéscă »D-le Redactorŭ«, după óbservarea făcută de Redacțiune în fruntea corespondenței.

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

---

mânĭ din Transilvania erau revoltațĭ. Dér armistițiulŭ din 12 Nov. impedecă acțiunea țĕranilorŭ și revoluțiunea română trecŭ din stadiulŭ ofensivei în acela alŭ defensivei.

*

Scimŭ că br. Bruckenthal era de părere sĕ proclame numai decâtŭ insurecțiunea generală a nobilimrei conformŭ vechilorŭ legĭ. Br. Preisz se opuse acestui planŭ. Dér guvernatorulŭ, chiar și fără învoirea comandantului generalŭ și a suveranului, scrise comitatelorŭ, că în interesulŭ apĕrării proprie, funcțiunarii potŭ sĕ chieme la arme pe nobilĭ și posesorĭ. In urma acésta mai multe comitate proclamară insurecțiunea nobilimii. Comitele Albei, br. Sim. Kemeny, cerŭ și primì dela comandantulŭ fortăreții 2000 de pușcĭ și pistóle cu munițiune, ce le distribuì între Ungurii din Alba-Iulia, Aiudŭ, Șardŭ și Vințulŭ de josŭ. După Alba veni Clușiulŭ. unde nobilimea se uniformà și se organisá milităresce. Comitele comitatului Clușiu, contele Ionŭ Csaky, luà titlulŭ de supremŭ beliduce. Propaganda de insurecțiune se făcŭ asemenea în comitatele Huniădórei, Cetății de baltă la Tĕrgulŭ-Mureșului, Haromsecŭ și în unele părțĭ ale Ungariei, dér pe lângă totŭ avêntulŭ comitatele n'au fostŭ în stare sĕ compună din nobilime o trupă mai însemnată. Csaky din Clușiu cerŭ 50 călărețĭ ajutorŭ dela comitatulŭ Sătmarului, ér nobilii din cetatea de baltă cerură 50 ómenĭ armațĭ dela comuna Bogacea. Cetele nobililorŭ începură în timpulŭ armistițiului sĕ facă rĕsboiu țĕranilorŭ, carĭ nu s'au resculatŭ; năvăleau pe neașteptate asupra comunelorŭ liniștite, atăcau, tăiau și pușcau pe ómenĭ pe drumurĭ, pĕtrundeau în casele țĕranilorŭ și ale preoților, ii bătéu și sub titlu de despăgubire le luau banii, vitele, bucatele, fenulŭ, stringeau pe țĕranĭ cu grămada și cu alaiu îi duceau ca prisonierĭ în închisorile comitatelorŭ. (Archiva contelui Iankovits Nr. 323 și 507). Nobilii nu crutau nimicŭ ce le cădea în mână și nicĭ nu-șĭ mai luau timpŭ sĕ deosebéscă pe cei nevinovațĭ de cei vinovațĭ... ei comiteau o mulțime de inconveniente și crudimĭ neumane... ei aveau mai multŭ în vedere prada și cupiditatea decâtŭ restabilirea liniștei. (Raportulŭ administratorului fiscalŭ din Huniădóra). Vice-comitele Albei Ladislau Ballo se laudă într'o scrisóre către comitatulŭ Uniădórei, că după ce au luatŭ cu ei câțiva soldațĭ vitejĭ din regimentulŭ Toscana, nobilii au prinsŭ în Trăscău 140 inșĭ și au ucisŭ 6, în Ighiu au prinsŭ 13 și au ucisŭ 9, în Cetea și în Geoagiulŭ-de-susŭ au prinsŭ 12 și au ucisŭ 4. Același vice-comite scrie cu data 21 Nov. că au prinsŭ peste 300 din »tâlharii carĭ sugŭ sângele nobilimei« carĭ »trebue pedepsițĭ după legile patriei, ce amenință cu mórte pe celŭ ce comite unŭ furtŭ în valóre de 3 fl.« Astfelŭ închisorile din Aiudŭ, Alba și Deva se umplură de țĕranĭ românĭ, dintre carĭ mulțĭ peréu în ele de fóme de sete și de bătăi. Contele Iankovits (comisarŭ împĕrătescŭ) esaminândŭ prisonierii la 2 Ianuarie se convinse, că mulțĭ din cei arestațĭ încă în Noemvre abiá au pututŭ scăpá sĕ nu móră de sete; ei trebuiau sĕ plătéscă judelui de închisorĭ câte 4 cr. pentru vadra de apă și într'o singură nópte au muritŭ díntre ei 7 inșĭ carĭ n'avură banĭ și nicĭ n'au căpĕtatŭ sĕ bea. — Așa debută nobilimea insurecțiunată.

(Va urmá.)

Cursulŭ la bursa de Viena
din 14 Noemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungarâ 6%	123.35
Rentă de aurŭ 4% . . .	93.60
Rentă de hârtiă 5% . .	89.40
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	143.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	97.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	105.70
Bonurĭ rurale ungare . .	100.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C0.—
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50
Bonurĭ rurale transilvane	100.25
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	116.—
Renta de hărtiă austriacă	81.—
Renta de arg. austr. . .	82.50
Renta de aurŭ austr. . .	103.85
Losurile din 1860 . . .	134 75
Acţiunile băncei austro-ungare	872.—
Act. băncei de creditŭ ung.	297.25
Act. băncei de creditŭ austr.	293.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.74½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	60.05
Londra 10 Livres sterlinge	122.90

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 6 Noemvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	—	—
Renta rom. amort. (5%) . .	—	—
» convert. (6%) . .	—	—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.) . .	—	—
Credit fonc. rural (7%) . .	—	—
» „ „ (5%) . .	—	—
» » urban (7%) . .	—	—
» » » (6%) . .	—	—
» » » (5%) . .	—	—
Banca naţională a României	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	—	339½
« » » Naţională . .	—	—
Aurŭ . . . . (8.80) . .	—	—
Bancnote austriace contra aurŭ	2·07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 17 Noemvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	8 80	Vênd.	8.85
Argint românesc	»	8.75	»	8.80
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.69
Lire turcescĭ	»	10.94	»	10.98
Imperialĭ	»	9.94	»	9.97
Galbenĭ	»	5.67	»	5.70
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122. 5	,	123.—
Discontulŭ » . . .	7—10 % pe anŭ.			

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Nr. 233—1884.
S. u. D.

Concursŭ.

In urma pensionărei învĕţĕtorului George Gheorghiţă devenindŭ vacantă staţiunea învĕţătorêscă dela scóla gr. cat. românéscă din Borgo-Tiha, pentru ocuparea acesteia se escrie concursŭ:

Emolumentele împreunate cu acestŭ postŭ suntŭ:

1. Salariu anuale de 220 fl. v. a.
2. Şése orgii de lemne de focăritŭ ce le prestéḑă comuna eschisive pentru folosulŭ învĕţătorului.
3. Cortelŭ liberŭ şi folosinţa unei grădinĭ în mărima de 1400°☐.

Doritorii de a ocupá acestŭ postŭ, au a'şĭ înaintá suplicele instruite cu carte de botezŭ, cu testimonie de cualificaţiune, de eventualulŭ serviţiu de până acuma şi de moralitate, până inclusive 6 Decembre 1884 la adresa presidiului senatului scolasticŭ gr. cat. din Borgo-Tiha.

Din şedinţa Senatului scolasticŭ districtuale gr. cat. ţinută în Năsĕudŭ la 7 Noemvre 1884.

Preşedintele:
Gregoriu Moisilŭ,
vicarŭ episcopescŭ foraneu.

Referentele:
C. Moisilŭ.

1—3

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenu de persone
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Brasovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5·59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezö-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşu	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenu omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8:40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.